

Nuuk, 20. august 2015

EM2015/96

Jeg fremsætter herved følgende beslutningsforslag i henhold til § 33 i Forretningsorden for Inatsisartut:

Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Naalakkersuisut pålægges at udarbejde en redegørelse, der vurderer muligheden for at etablere en institution, der skal rådgive og hjælpe folk med personlig økonomisk gæld. Formålet skal være at tilbyde borgere med gæld gratis rådgivning fra relevante fagfolk med henblik på at få nedbragt gælden. Redegørelsen skal indeholde en beskrivelse af en sådan institutions arbejdsopgaver samt hvilke typer fagfolk, der med fordel kan tilknyttes, og hvad en sådan institution vil koste Landskassen årligt i driftsmidler. Redegørelsen skal være færdig inden efterårssamlingen 2016.

(Medlem af Inatsisartut, Naaja Nathanielsen, Inuit Ataqatigiit)

Begrundelse

Finansudvalget har besøgt Skyldnernes Ombudsmandsinstitution på Island, hvor borgere har mulighed for at søge hjælp til at komme ud af personlig gæld. Institutionen blev oprettet efter den store økonomiske krise på Island, og institutionen tilpasses løbende det behov, der er i samfundet. Tilsvarende rådgivningsinstitutioner findes også i andre lande, f.eks. Tyskland og Belgien.¹

Den islandske model vil ikke uden videre kunne overføres til grønlandske forhold – men der er efter min mening et stort behov for at øge hjælpen til vores borgere med restancer og anden gæld.

En oversigt over borgernes gæld til det offentlige finder man bl.a. i Naalakkersuisuts Politisk-Økonomiske Beretning for 2015, hvor det fremgår at borgernes samlede restancer til det offentlige udgjorde 932,0 mio. kr. i januar. Dette er en stigning på omkring 3,6 procent fra 2014. Gælden fordeler sig på over 266.000 sager.

Det er værd at lægge mærke til, at disse tal kun omhandler gæld til det offentlige. Men mange borgere har jo også gæld til private kreditorer. Borgernes samlede gæld er derfor større endnu.

Den høje gældsbyrde er en uholdbar situation både for borgerne og for det offentlige, og vi kan som lovgivere ikke nøjes med at vente på, at Ilanngassivik-systemet engang bliver færdigt og implementeret.

¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=CELEX:52001DC0565>

Det er almindelig anerkendt, at overdreven gældsætning er en årsag til vedvarende fattigdom og social udstødelse. Der kan være mange forskellige årsager der er grund til gælden. Det kan fx skyldes længerevarende ledighed, lav indkomst, problemer med husholdningsbudgettet og kreditmisbrug. Der er derfor både behov for forebyggende og afhjælpende foranstaltninger.

Blandt de forebyggende foranstaltninger kan f.eks. nævnes uddannelse og rådgivning i pengeforvaltning og budgetlægning for sårbare familier. Hvad angår afhjælpende foranstaltninger, kunne det f.eks. være politikker, hvor man letter tilbagebetaling af gæld ved at skræddersy tilbagebetalingsbetingelserne og -perioden efter skyldnernes økonomiske formåen og åbner mulighed for henstand eller annullering af fordringer. Herudover er der behov for almen socialrådgivning.

Jeg tror på, at det i sidste ende kan betale sig, at etablere en institution, der rådgiver borgere med forfalden eller overvældende gæld om foranstaltninger til håndtering af denne gæld og undgå at opbygge yderligere gæld. Den islandske institution har haft en bred vifte af fagfolk tilknyttet, blandt andre jurister, socialrådgivere, lærere og psykologer. Gruppen af fagfolk og antallet af ansatte er løbende justeret, så det passer til behovet. Jeg mener, at dette er en god tankegang. For eksempel er der i dag et meget stort antal borgere med restancer – men med en målrettet indsats i 5 år kan dette antal reduceres og måske helt overflødiggøre behovet for en sådan institution.

Det er derfor ikke vigtigt for mig, at skabe en varig institution, men at skabe en enhed, der gør en ekstraordinær indsats i en periode for at nedbringe gælden til det offentlige og den øvrige gæld, der måtte tynde vores borgere, og hjælpe dem til at skabe en økonomi, der hænger bedre sammen. Jeg tror, at dette både vil gavne Landskassen og den enkelte borger, da en uhåndterlig gæld er meget stressende og kan have alvorlige sociale konsekvenser både for den enkelte og for dennes familie.

Jeg håber, at en redegørelse, der tager afsæt i den islandske model eller andre relevante modeller, kan pege på forskellige løsninger for vores samfund. Det kan også indebære en model, hvor der indgås særlige aftaler med organisationer, der i dag på frivillig basis løser denne type opgaver, såsom den gratis retshjælp IKIU. I det mindste bør der kunne trækkes på deres erfaringer med at rådgive borgere i hele landet.

De økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige.

Det vurderes udgifterne til at udarbejde redegørelsen vil svare til et halvt årsværk. Jeg skal i øvrigt opfordre til at man løser opgaven med hjælp fra vores studerende indenfor relevante fag, så vi aktivt bruger vores studerende og giver dem praktisk erfaring fra vores egen administration. Det anbefales også at indgå samarbejde med private organisationer, der i dag arbejder direkte med disse problemer, såsom den gratis retshjælp IKIU. Udgifterne til at drive en institution som foreslået kan der på nuværende tidspunkt kun gisnes om, men driften af en landsdækkende institution med tilknyttede fagfolk kan næppe realiseres for under 4-5 mio. kr. årligt, svarende til driftsudgifterne til børnerettighedsinstitutionen (Børnetalsmanden).

De økonomiske og administrative konsekvenser for det private erhvervsliv.

Ingen på kort eller langt sigt. Hvis redegørelsen munder ud i et egentligt forslag om etablering af en institution vil det selvfølgelig få effekt. Den vurderes dog primært som positiv, idet virksomhedernes tab på kreditorer vil kunne blive mindskede i fh.t. i dag.

De økonomiske og administrative konsekvenser for borgerne.

Ingen. Hvis redegørelsen munder ud i et egentligt forslag om etablering af en institution vil det selvfølgelig få en effekt. Denne vurderes alene som positiv.